

litteratur, og det er karakteristisk, at bøgerne alle er gennemillustrerede. Det gælder også denne om skibsfarten i Fåborg.

Der indledes med en bredere fremstilling af det økonomiske og menneskelige grundlag for søfarten på Fåborg Toldsted, hvorunder byens maritime storhed og fald klarlægges. Herefter følger et hovedafsnit, der skildrer enkelte af byens skibe fra perioden 1800 til 1920, og der tegnes herunder et billede af det enkelte skibs skæbne for på denne måde at vise søfartens vilkår til forskellige tider. I det sidste hovedafsnit bringer forfatteren en fortegnelse over skibe i alfabetisk orden fra det lokale toldsted 1800-1930.

Fåborgs skibsfart er interessant populærvitenskabelig søfartshistorie, der ikke mindst på grund af de mange illustrationer af mennesker og skibe giver en række gode tidsbilleder.

Henrik Fode

O. Nielsen: *Historiske Efterretninger om Slavs Herred. 1868.* (Genudgivet af Historisk Samfund for Ribe Amt, 1981). 62 s.

Oluf Nielsen var en flittig lokalhistoriker, og selv om han måske især mindes for sine arbejder om København, hvor han fik sin største virksomhed, var Vestjylland udgangspunktet for hans interesse. Der er derfor god grund til at bringe et fotografisk optryk af hans beskrivelse af Slavs herred. Den blev første gang bragt i Danske Samlinger 1868, og dette tidsskrift er nu sjældent og vanskeligt at skaffe. Oluf Nielsen hørte til dem, der forsmåede enhver letkøbt effekt for at more sine læsere og give dem en tiltrækkende underholdning, men emnet er heller ikke inspirerende, da de fire sogne, hvoraf herredet blev dannet 1552, ikke på

hans tid ejede meget, der var værd at fremhæve, mens nu bl.a. Grindstedes vækst kunne give stof nok; men man må beundre, hvor meget materiale han har samlet. Han var på denne tid optaget af udgivelsen af Ribe Oldemoder, hvis oplysninger også er blevet brugt i denne bog. Man får virkelig et indtryk af herredets historie, som den måtte tegne sig for en historiker for over 100 år siden, og at man nu ville anlægge et andet synspunkt og lægge vægten på andre og for vor tid mere frugtbare emner, kan ikke bebrejdes Oluf Nielsen, så det tjener Historisk Samfund for Ribe Amt til ære at have gjort hans arbejde tilgængeligt igen.

Helge Søgaard

C. Hages *politiske dagbog 1881-84.* Forord v/Ole Harbo. (Erhvervsøkonomisk Forlag, 1981).

Da Christopher Hage døde 1930, fik den københavnske Handelshøjskole overdraget hans bogsamling. Blandt bøgerne var også Hages dagbøger, der dækker perioderne 1881-84, 1894-1901 og 1901-05. Det er næppe almindelig kendt, at disse dagbøger er bevaret; hans biograf til Dansk Biografisk Leksikon, Helge Larsen, nævner det f.eks. ikke, og ingen synes at have anvendt dagbøgerne i forskningen. Her udsendes som en hilsen til Handelshøjskolens Biblioteks venner den første lille dagbog fra begyndelsen af 1880'erne, fra den periode, da Hage blev indvalgt i folketinget som en slags liberal med sejr over modkandidaten, E.J. Sommerfeldt, der var ren højremænd. Der er såmænd kun tale om ca. 15 håndskrevne sider i notesbogformat, og det er ikke sensationer, der bydes på; men til afklaring af detaljer kan dagbogsbladene have deres betydning. I forordet til den lille bog siges det, at de øvri-

ge dagbøger forhåbentlig senere kan udgives. Indtil det sker, må interesserede forskere rundt omkring Julius Thomsens Plads, hvis de vil vide mere om Hages stilling i tiåret omkring systemskiftet.

Ib Gejl

Niels Klerk m.fl. (red.): *Juristen i satirens og humorens streg. Juridisk Forening 1881-1981*. (Juristforbundets forlag, 1981). 213 sider.

Juraen er vel ikke et erhverv, man umiddelbart forbinder med humor. Så meget desto mere prisværdigt er det, at Juridisk Forening, der har en faglig-selskabelig karakter, har fejret sin hundredårsdag ved at udsende en samling tegninger – i overvejende grad karikaturer – af juristerne og deres hverv.

Den verdensberømte Daumier og den i hjemlige juridiske kredse lige så kendte nordmand Eidem er specialister netop på dette område, men festskriftet indeholder mere end hundrede satiriske juristtegninger fra nær og fjern. I tekstafsnittet fortæller A. Vinding Kruse og Henrik Tamm lidt om den jubilerende forenings historie, og juristen og skønlitteraten Jørgen Mathiassen har fundet frem til mere eller mindre respektløse udtalelser i litteraturen om juristerne.

Det er en sjov bog. Poul Meyer

Knud Voss: *Skagen-skæbner omkring maleren P.S. Krøyer*. (Greens Boghandel, Virum 1981). 16 s.

Der kan være grund til at gøre opmærksom på dette meget fine, lille privattryk, hvor Knud Voss fremdrager et par breve fra samlingen på Skagens Museum. De stammer fra P.S. Krøyers

sidste tragiske år og følges op med nogle oplysninger om den videre skæbne for kvinderne omkring maleren – efter hans død.

Ib Gejl

Georg Brandes: *Levned*. Udgivet med indledning af Tage Kaarsted. (Odense Universitetsforlag, 1981).

Georg Brandes og Emil Petersen. En brevveksling udgivet af Morten Borup. (Lademanns Forlag, 1980).

Georg Brandes er stadig en omstridt person i dansk åndsliv, dog mindre nu end før. Længe var man for ham, eller imod ham. Med sit nye videnskabs- og livssyn greb han hårdt ind i ikke blot borgerskabets, men også de intellektuelles eget liv. Og det bidrog til at fortegne vurderingerne, selv når de blev foretaget af så kompetente folk som Vilh. Andersen, der skabte de første store sammenhængende, men noget impressionistiske billeder af Brandes' liv og indsats. Det egentlige videnskabelige studium af Brandes grundlagdes af Paul Rubow i 1916 og videreførtes af bl.a. Harald Rue, Morten Borup, Paul Krüger og sidst, men ikke mindst Sv. Møller Kristensen. De søgte at forstå ham ud fra hans egne forudsætninger og tog afstand fra klicheerne: Brandes som ufolkelig, uden forståelse for Grundtvig; som religionsbespotter og udansk, jødisk københavnersnude; som for lidt radikal, uden nok frisind; som alt for radikal, styrtende fædrelandet i moralsk smuds og fordærv; som utålelig skryder, ligeglad med alle andre end sig selv. For venstrefløjen stod han som talsmand for bourgeoisiet, som en fæl individualist, en åndshovmodig dyrker af overmennesket og vejbaner for nazismen. For højrefløjen var han en amoralsk samfundsstyrter.